

Фастівський ліцей-інтернат

Я і сучасний світ

Програма виховної роботи
з учнями 10-11 класів

Автор: вихователь
Горчинська Ольга Юріївна

Фастів
2011

ЗМІСТ

1. Пояснювальна записка
2. Схема програми
3. Зміст програми
4. Основні терміни
5. Список використаної літератури

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Гуманістичний підхід до виховання визначає своїм пріоритетом унікальність та цілісність особистості учня з широкими можливостями щодо самореалізації. Гаслом нової школи можуть бути слова Сократа: « У кожній людині сонце, тільки дай йому світити». Цей процес повинен відбуватися шляхом самовизначення та самоактуалізації ліцеїста, його залучення до інформальної освіти, формування цінних орієнтацій та життєтворчості.

Програма розрахована на період навчання в школі III ступеня. Вона містить завдання, що сприяють формуванню гармонійно розвиненої особистості, вихованню морально-етичних якостей, утвердженню здорового способу життя.

Значна увага приділяється розширенню інформаційного простору ліцеїстів, інформальній освіті з природничих наук, що здійснюється в позаурочний час, на самопідготовці, в самостійній пошуковій та колективній проектній діяльності. Перевага надається розвитку учнівського самоврядування, впровадженню методик колективної творчої роботи та здоров'язберігаючих технологій.

Наші вихованці доброзичливі, поважають учителів, люблять свій заклад, прагнуть більше знати. Більшість з них мають високий творчий потенціал, але їм не вистачає впевненості у власних силах, ініціативи, наполегливості у досягненні мети, почуття відповідальності та власної гідності.

Тож загальною проблемою учнівського колективу є невміння вихованців відстоювати свою думку, аргументувати свої переконання, проявляти лідерські якості.

Мета:

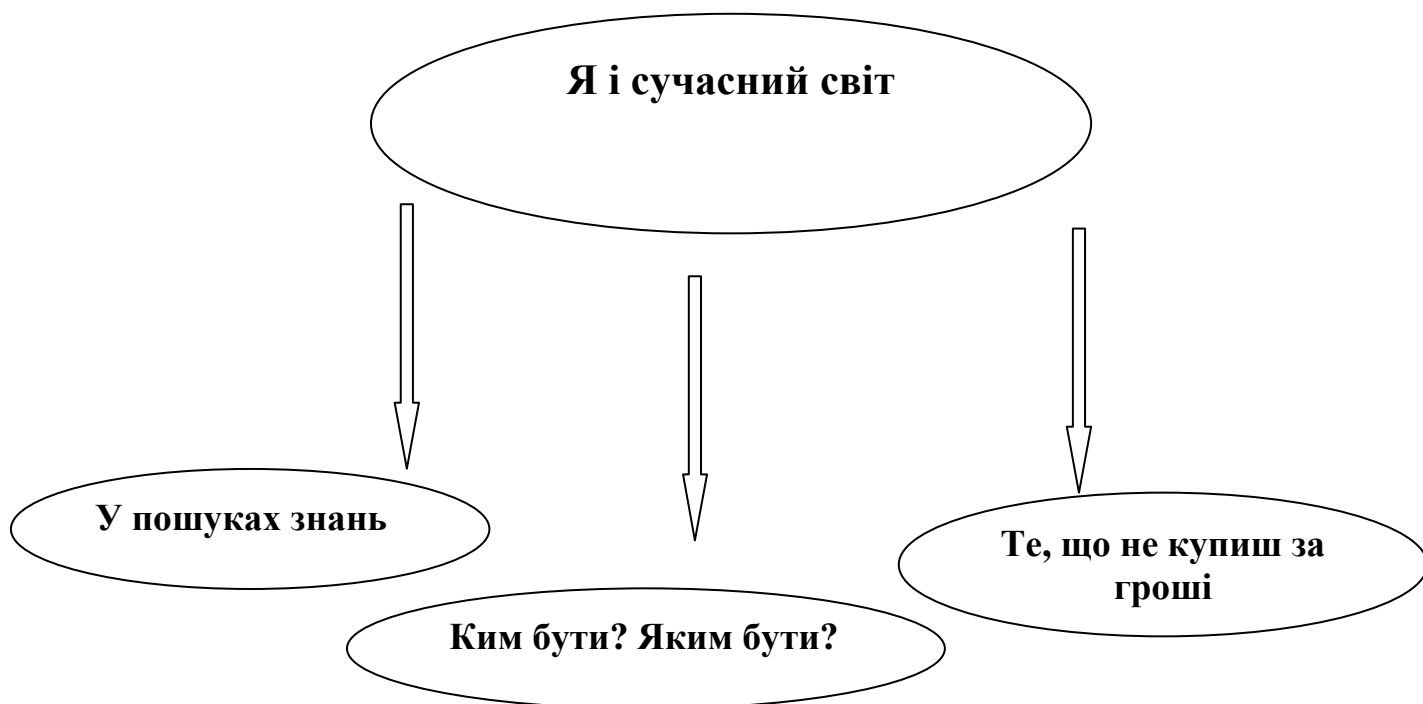
Сприяти створенню якісного виховного середовища як засобу всебічного розвитку особистості ліцеїста та його успішній адаптації в сучасному світі.

Основні завдання програми:

- створення умов для самопізнання, самовизначення та самореалізації кожного учня шляхом залучення до якісного виховного середовища;
- формування активної життєвої світоглядної позиції;
- сприяння профорієнтаційній роботі, свідомому вибору майбутньої професії та вихованню інформаційної культури учнів;
- підвищення ролі учнівського самоврядування;

- виховання в учнів морально-етичних якостей, духовної та естетичної культури, відповідального ставлення до власного здоров'я та здоров'я оточуючих як до найвищої суспільної цінності.

СХЕМА ПРОГРАМИ

Таким чином, програма складається з трьох розділів організації виховної діяльності:

- I. «У пошуках знань»**
- II. «Ким бути? Яким бути?»**
- III. «Те що не купиш за гроші»**

У процесі реалізації даної програми є доцільним застосовувати такі **методи виховної роботи**:

- спостереження
- опитування
- анкетування
- інтерв'ю
- колективна думка
- проект
- приклад

- індивідуальна бесіда
- переконання
- вимога
- гра

Згідно змісту програми передбачено використовувати наступні **форми роботи:**

- бесіди
- години спілкування (ГС)
- диспути
- рольові ігри
- вікторини
- конкурси
- мозкові штурми
- тренінги
- екскурсії
- свята
- майстер-класи
- змагання

Очікувані результати:

- підвищення рівня загальної вихованості учнів та рівня морально-етичних норм і правил поведінки;
- гармонізація міжособистісних стосунків;
- реалізація учнями своїх здібностей і обдарувань через досягнення успіхів у навчанні та позанавчальній діяльності;
- здатність до самопрезентації своїх напрацювань;
- розширення інформаційного простору учнів;
- готовність до вибору майбутньої професії та вступу у вищі навчальні заклади;
- свідомий вибір майбутньої професії та готовність до вступу у вищі навчальні заклади.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Розділ I «У пошуках знань»

Завдання: активізація пізнавальної діяльності учнів, інтересу до навчання, розвиток впевненості у власних силах, розширення інформаційного простору, можливість створювати і висловлювати власні ідеї.

№ з/п	Форма роботи	Зміст	Термін
1	Брейн-ринг	<p>Хто знає більше ? <i>Мета:</i> допомогти побачити багатогранність навколишнього світу через призму хімії, сприяти розвитку уміння працювати в команді. <i>Обладнання:</i> картки з завданнями, повітряні кульки як «кнопка», таймер. <i>Орієнтовний зміст:</i> гра за змішаною системою, три рівня складності питань з хімії за 8-9 клас.</p>	10 клас
		<p>Хто останній? <i>Мета:</i> формування єдиної картини навколишнього світу, прагнення до пізнання, зацікавлення предметом <i>Обладнання:</i> картки з завданнями, таймер, мікрофони. <i>Орієнтовний зміст:</i> гра за олімпійською системою, питання охоплюють історичну, фізичну, економічну географію та картографію.</p>	10 клас
		<p>Хімія у повсякденному житті <i>Мета:</i> розвиток інтересу до хімії як до науки про природу, показ зв'язків хімії з життям, удосконалення навичок групової роботи. <i>Обладнання:</i> список питань, предмети, таймер. <i>Орієнтовний зміст:</i> гра за змішаною системою, питання допомагають подивитись на звичайні речі (миючі засоби, косметика, одяг) з точки зору хімії</p>	11 клас
		<p>Незвичайні історії звичайних речей <i>Мета:</i> повторення та систематизація отриманих знань з фізики, розвиток пізнавальної активності. <i>Обладнання:</i> картки з завданнями, чорна скриня. <i>Орієнтовний зміст:</i> відгадати річ, що лежить у чорному ящику за ознаками, знайти помилку у інструкції з користування приладом.</p>	11 клас
2	Гра-змагання	<p>Щасливий випадок <i>Мета:</i> підвищення цікавості, розширення знань з природничих наук, сприяння розвитку ерудиції. <i>Обладнання:</i> картки з завданнями, гонг. <i>Орієнтовний зміст:</i> питання з біології, хімії, географії.</p>	10 клас
		<p>Знайди помилку! <i>Мета:</i> розвиток цікавості до предмету, професій зв'язаних з фізикою, уваги, логічного мислення, бажання до пізнання навколишнього світу. <i>Обладнання:</i> картки з завданням, скринька з</p>	10 клас

		<p>професійними знаряддями праці, гонг. <i>Орієнтовний зміст:</i> у завданнях навмисно допущені помилки, знайти, обґрунтувати.</p>	
		<p>Хімічні перегони Мета: сприяння розвитку пізнавальної і творчої активності, повторення та закріплення отриманих знань. <i>Обладнання:</i> маркер, ватман, таймер <i>Орієнтовний зміст:</i> блоки завдань: теоретичний, практичний; види завдань: пояснити термін, визначити термін за формулюванням, написати формулу, за формулою назвати елемент.</p>	11 клас
		<p>Географія – шлях до пізнання світу Мета: підвищення інтересу до вивчення предмету, формування наукового світогляду, закріплення й поглиблення отриманих знань. <i>Обладнання:</i> контурна карта, секундомір. <i>Орієнтовний зміст:</i> блоки завдань: літературний, зоологічний, ботанічний; види завдань: скласти карту шляху, знайти країну.</p>	11 клас
3	Конкурс	<p>Ребус, що ти таке? Мета: розвиток кмітливості, творчого підходу до вирішення завдання. <i>Обладнання:</i> дошка, ватман, маркери <i>Орієнтовний зміст:</i> історія виникнення, правила складання ребусу, командне та індивідуальне розв'язання, конкурс на кращий ребус.</p>	10 клас
		<p>Кросворд як результат колективної праці Мета: розвиток навичок колективної роботи у малих групах, ерудиції, кругозору. <i>Обладнання:</i> дошка, крейда, маркери, ватман <i>Орієнтовний зміст:</i> історія виникнення, види, правила розв'язування, командне розв'язання.</p>	10 клас
		<p>Винахідницька і творча задача (ТРВЗ) - яка ти? Мета: сприяти розвитку мислення, дати уявлення про те як може бути використана одержувана на уроках інформація. <i>Обладнання:</i> дошка, ватман, маркери <i>Орієнтовний зміст:</i> історія виникнення, головні принципи, інструменти, технологія розв'язання, приклади для розв'язання.</p>	11 клас
		<p>Головоломка для розумної голови! Мета: розвиток уміння логічно мислити, доводити свою думку, презентувати результати своєї праці. <i>Обладнання:</i> картки з завданням, маркер, ватман. <i>Орієнтовний зміст:</i> історія виникнення, види, правила розв'язування, командне розв'язання.</p>	11 клас
4	Вікторина	<p>Винаходи і винахідники Мета: узагальнення вивченого матеріалу з фізики, розвиток ораторських здібностей, уміння робити висновки, розвиток пізнавального інтересу. <i>Орієнтовний зміст:</i> у формі гри «Перший мільйон», попередній відбір учасників за допомогою блиц-питань,</p>	10 клас

		завдання у формі цікавих та несподіваних біографічних фактів.	
		Біологія обирає друзів Мета: формування цілісної картини сприйняття навколишнього світу, знаходження міжпредметних зв'язків, розширення кола знань, надання можливості подивитись на навчальні предмети з іншої точки зору. <i>Орієнтовний зміст:</i> блоки питань підібрані шляхом міжпредметних зв'язків (Біологія-Хімія; Біологія-література; Біологія-Географія)	10 клас
		Історико-географічний хокей Мета: поглиблення отриманих знань з Київщинознавства, виховання любові до рідного краю. <i>Орієнтовний зміст:</i> командний блок, конкурс капітанів. Заздалегідь підготовлені питання задають по черзі, один одному.	10 клас
		Біологія і хімія : подружки чи конкурентки? Мета: розвиток умінь у використанні отриманих знань, знаходження міжпредметних зв'язків. <i>Орієнтовний зміст:</i> команди представляють певну науку, прагнуть довести, що саме вона важливіша для людства.	10 клас
		Турнір знавців історії України Мета: підвищення рівня отриманих знань з предмету, розвиток уміння працювати в команді, виховання патріотизму. <i>Орієнтовний зміст:</i> три блоки питань: хронологічний, термінологічний, персоналій.	11 клас
		«Неїстівні продукти» Мета: поглиблення знань з хімії, розвитку інтересу до предмету, знайомство з новою термінологією. <i>Орієнтовний зміст:</i> основана на нестандартній побудові питань про загальновідомі продукти харчування.	11 клас
5	Година спілкування	Хімія у здоров'ї людини : плюси та мінуси у формі мозкового штурму (розвиток навичок критичного мислення) Мета: усвідомлення суперечливості та закономірності навколишнього світу, вдосконалення навичок роботи з додатковою літературою. <i>Орієнтовний зміст:</i> група захисників та група звинувачувачів доводить свою позицію стосовно певних «продуктів» та їх складових.	10 клас
		Найнебезпечніші винаходи 20 століття Мета: усвідомлення впливу ідей на розвиток людства, формування дбайливого ставлення та відповідальності за навколишнє середовище. <i>Орієнтовний зміст:</i> робота у групах, визначити та градувати по значущості найнебезпечніші винаходи 20 століття, аргументовано довести свою думку.	10 клас
		Чи можливий кінець людства? Мета: вдосконалення умінь у пошуку, аналізу та відборі інформації, виховання почуття відповідальності за свої	11 клас

		дії. <i>Орієнтовний зміст:</i> сформулювати існуючі теорії кінця людства, аргументувати ЗА та ПРОТИ, чи можливо попередити, яким чином.	
6	Рольова гра	Хімія згубить чи врятує світ? Мета: популяризація хімічних знань, визначення ролі людини в розв'язанні проблем сьогодення, підняття престижу хімії як науки. <i>Орієнтовний зміст:</i> форма гри – суд (звинувачення хімії у шкідливих та небезпечних винаходах та захист)	10 клас
		Роль хімії у раціональному харчуванні Мета: узагальнення отриманих знань, вдосконалення навичок пошуку інформації, застосування знань у підвищенні рівня здорового способу життя. <i>Обладнання:</i> упаковки від продуктів, довідкова література. <i>Орієнтовний зміст:</i> команди розкладають продукти на індігренти, розподіляються за ролями, аналізують, доводять користь чи небезпеку.	11 клас
7	Бесіди.	Інформаційний простір: де його межі? Мета: розширення джерел пошуку інформації, пошук нових, усвідомлення виразу: хто володіє інформацією – володіє світом. <i>Орієнтовний зміст:</i> поняття інформаційного простору, джерела інформації, види джерел інформації, систематизація (побудова ланцюжка, таблиці).	10 клас
		Чи є майбутнє у книжки? Мета: розширення знань з історії книговидання, виховання бережливого ставлення до книги, наголошення на актуальність книжки як джерела інформації порівняно з новими носіями. <i>Орієнтовний зміст:</i> міні-вікторина, історія виникнення, цікаві факти (найбільша, найменша, найдорожча, найдавніша)	10 клас
		Бібліотека: від минулого до майбутнього Мета: поглиблення знань про історію бібліотеки як джерела пошуку інформації, з'ясування рівня користування бібліотечними фондами. <i>Орієнтовний зміст:</i> анкетування, міні-вікторина, історія виникнення, цікаві факти.	10 клас
		Інтернет: він для мене чи я для нього? Мета: підвищення культури користування , розширення уяви про можливості Інтернету, усвідомлення переваг Інтернету у пошуку інформації. <i>Орієнтовний зміст:</i> історія виникнення, сленг, можливості Інтернету, прогнозування розвитку.	11 клас
		Всесвітня павутина: користь та безпека Мета: застереження щодо безпеки яку несе Інтернет, впливу на підсвідомість, формування імунітету до віртуальної залежності. <i>Орієнтовний зміст:</i> анкетування, юридичні питання (хаккерство, інтелектуальна власність..), причини	11 клас

		залежності, шляхи подолання.	
8	Проект	«Ліцей у моєму житті» Мета: можливість створювати інтелектуальну власність та реалізувати її, створювати та висловлювати власні ідеї, розвиток уміння працювати в команді, сприяти об'єднанню класного колективу <i>Орієнтовний зміст:</i> самостійний вибір теми, розробка, створення продукту.	10 клас
9	Робота з батьками	Участь та допомога батьків у створенні кінцевого продукту за проектом	10 клас
		Батьківські збори: « Сучасні інтереси сучасних дітей» Мета: з'ясувати рівень знань батьків про інтереси власних дітей, дати уявлення про «Всесвітню павутину» та місця «блукання» їх дітей. <i>Обладнання:</i> комп'ютер, дошка, маркери <i>Орієнтовний зміст:</i> ознайомлення з попереднім анкетуванням вихованців, застереження щодо негативного впливу Інтернету, розповідь про можливості Інтернету, показ популярних сайтів, форумів, власних «сторінок» вихованців.	10 клас
10	Екскурсії	Найголовніша бібліотека нашої країни Мета: розширення знань про бібліотеку як джерело інформації, сприяння розвитку кругозору.	10 клас
		Інтернет-кафе: молодіжна тусовка чи джерело інформації ? Мета: розширення інформаційного простору, підвищення рівня та етики віртуального спілкування.	11 клас

Розділ II « Ким бути? Яким бути? »

Завдання: вчитися жити змістовно й гідно, формувати життєву мету, вміння захищати свої ідеї та переконання, усвідомлювати себе громадянином та особистістю.

№ з/п	Форма роботи	Зміст	Термін
1	КВК	<p>Ярмарок сучасних професій! Мета: допомога в профорієнтації, розширення знань про світ професій, з'ясування нової термінології. Обладнання: картки з завданнями, фонограма. Орієнтовний зміст: вступна частина, конкурсна програма (з попередньою підготовкою, та без), нагородження переможців, роздача в залі тестів для самостійного визначення професійних схильностей.</p>	10 клас
2	екскурсії	<p>На місцеве виробництво Мета: розширення знань про рідне місто, про популярні професії, допомога в профорієнтації.</p>	10 клас
		<p>До центру зайнятості Мета: усвідомлення ролі держави у соціальному захисті населення, розширення знань у джерелах пошуку професії та робочих місць.</p>	11 клас
		<p>День відкритих дверей у ВУЗі Мета: розширення знань про особливості вступу та навчання у вищі навчальні заклади, допомога у виборі майбутньої професії.</p>	11 клас
3	Майстер-клас	<p>Вівсянка, сер! Мета: виховання культури поведінки за столом, вдосконалення навичок користування столовими приборами, підвищення рівня етикету прийняття їжі, загальної культури учнів. Обладнання: столові прибори, серветки, посуд. Орієнтовний зміст: розподіл на групи, картки з завданнями (теоретичними та практичними) сервірування, вихід з складних ситуацій.</p>	10-11 клас
		<p>Моя кімната моїми очима Мета: формування естетичного смаку, підвищення рівня особистої гігієни, санітарного стану кімнат та особистих речей, самоконтролю та взаємоконтролю. Обладнання: картки з завданням, маркери, ватман. Орієнтовний зміст: якою я бачу ідеальну кімнату, знайти п'ять недоліків згідно вимог до санітарного стану кімнат, взаємоаналіз.</p>	10-11 клас

		<p>Маска, хто ти? Мета: виховання здорового способу життя, удосконалення зовнішнього вигляду, почуття стилю, розуміння вікових особливостей щодо макіяжу та засобів особистої гігієни. <i>Обладнання:</i> картки з завданнями, декоративна косметика, засоби для створення зачіски, ілюстрації. <i>Орієнтовний зміст:</i> у режимі он-лайн створюємо заданий образ, взаємоаналіз.</p>	10-11 клас
4	Диспут	<p>Чи питаюся тим, що я – українець? Мета: розвиток патріотизму, національної гідності, усвідомлення себе як громадянина. <i>Орієнтовний зміст:</i> з'ясування понять людство, нація, народ, громадянин, вибір «великого» українця, аргументація.</p>	10 клас
		<p>Етикет: свобода чи рабство? Мета: усвідомлення необхідності підвищення рівня особистої культури та етикету. <i>Орієнтовний зміст:</i> історія виникнення, національні особливості, види етикету, необхідність дотримання.</p>	11 клас
		<p>Яка вона, мода на професії? Мета: формування готовності до свідомого вибору професії. <i>Обладнання:</i> дошка, маркери, Інтернет. <i>Орієнтовний зміст:</i> визначення найпопулярніших професій на ринку праці, джерел пошуку вакансій, прогнозування вірогідних змін на попит фахівців, ознайомлення з Класифікатором професій, сайтами з пошуку роботи.</p>	11 клас
5	Година спілкування (ГС)	<p>Що в імені тобі моєму? Мета: виховання почуття любові до рідної мови, до людини, подання семантики українських імен, розвиток ерудиції. <i>Обладнання:</i> плакати з варіаціями імен учнів, довідкова література, Інтернет <i>Орієнтовний зміст:</i> учні повідомляють значення власних імен та прізвищ, вірогідне походження, шукають аналоги у інших націй.</p>	10 клас
		<p>Успіх: я можу його досягти! Мета: формування впевненості в тому, що успіх залежить від власних зусиль і від співпраці, сприяння прагненню до позитивних вчинків, уміння створювати ситуацію успіху. <i>Орієнтовний зміст:</i> визначення понять <i>успіх</i>, <i>геній</i>, історія поняття «успішність», види успішності, усвідомлення значення тези - внутрішня сила як засіб успішності.</p>	10 клас
		<p>Світ моїх захоплень (наші хоббі) Мета: розширення кругозору, інтересу та поваги до однокласників. <i>Обладнання:</i> експонати колекціонування учнів. <i>Орієнтовний зміст:</i> історія колекціонування,</p>	10 клас

		з'ясування термінології (нумізматики, геральдики, філателія тощо), цікаві факти (найбезглуздіші колекції тощо).	
		Типи професій (за Є. Климовим та С. Чистяковою) Мета: допомога у формуванні уявлення про професійну схильність, про те як можна готувати себе до обраної професії. <i>Орієнтовний зміст:</i> визначення відповідності до певного типу професій за таблицею, аналіз тестування.	11 клас
6	Бесіди	Злочин і кара Мета: попередження деліквентної поведінки, формування усвідомлення відповідальності за вчинки. <i>Орієнтовний зміст:</i> повторення отриманих знань з правознавства, з'ясування термінології: <i>присяжні, народні засідателі, апеляція</i> тощо.	10 клас
		Сучасна людина: ідеал Мета: виховання особистостей здатних творити своє життя, розвиток вміння висловлювати свою думку, відстоювати власні погляди. <i>Орієнтовний зміст:</i> з'ясування термінології: <i>аморальність, вандалізм, варварство. Мозковий штурм: «Моральний портрет ідеальної людини».</i>	10 клас
		Я шукаю себе вже зараз! Мета: допомогти визначенню майбутньої професії, умінню ставити перед собою завдання і визначати варіанти вирішення, усвідомлення цінності професіоналізму. <i>Орієнтовний зміст:</i> усвідомлення формули: ХОЧУ-МОЖУ-ТРЕБА	11 клас
		Радіація і час Мета: з'ясування наслідків впливу радіації на майбутні покоління. <i>Орієнтовний зміст:</i> інформація про хвороби нації, що пов'язані з Чорнобильською катастрофою.	10 клас
		Чорнобиль це назавжди? Мета: усвідомлення відповідальності людини перед планетою та нащадками. <i>Обладнання:</i> ілюстрації, книжкова виставка. <i>Орієнтовний зміст:</i> ознайомлення з причинами та наслідками катастрофи.	11 клас
7		Анкетування	«Ненормативна лексика в моєму житті» Мета: з'ясування культурного рівня учнів, формування та розвиток моральної особистості.
	Мої життєві цінності Мета: формування навичок самоспостереження як основи самовиховання.		10 клас
	Знайти заняття по душі (карта інтересів) Мета: проектування та аналіз власної професійної перспективи через визначення власних здібностей та схильностей.		11 клас
	Твоя майбутня професія (за Л.Лучко)		11 клас

		Мета: формування здатності свідомого вибору майбутньої професії.	
8	Тестування	Тест Мун (мотивація успіху і невдач) за О.А.Реаном Мета: з'ясувати що є поштовхом до навчання бажання досягти успіху чи страх перед невдачею.	10 клас
		Вивчення самооцінки за допомогою процедури ранжування. Мета: з'ясування співвідношення Я-реального та Я-ідеального	11 клас
		Чи знаю я себе? (цикл тестів) Мета: усвідомлення необхідності самоаналізу своїх можливостей, помилок, вад. 1. шкала самооцінки (за Ч.Д. Спілбергом) 2. наскільки я обачливий. 3. я оптиміст ? 4. чи є у мене почуття гумору? 5. мій темперамент	10-11 клас
9	Товариська гра	Риси морального портрету (за І.Томаном) Мета: надати можливість дізнатись про себе дещо інше, ніж сам про себе думаєш, подивитись на себе очима однокласників. <i>Орієнтовний зміст</i>	10 клас
		У ритмі танцю Мета: формування культурного, естетичного смаку, розвиток уяви та фантазії, розширення кругозору, <i>Обладнання:</i> фонограми, магнітофон. <i>Орієнтовний зміст:</i> ознайомлення з історією народження танцю, значення танцю сьогодні, розуміння вислову: «танець – це мова тіла».	11 клас
10	Психологічна гра	Капітан? Рульовий? Пасажир? Мета: визначення ролі кожного у класному колективі. <i>Орієнтовний зміст:</i> на основі проектування власних вчинків у тій чи іншій ситуації, ставленні до людей тощо, отримуємо можливість з'ясувати ролі , виділити лідерів.	10 клас
		П'ять ролей на вибір. Мета: усвідомлення своєї «ролі» у соціумі. <i>Орієнтовний зміст:</i> обрати героя казки, чия поведінка здається найправильнішою.	11 клас
11	Вікторина	Чи знаю я свій рідний край? Мета: розвиток патріотизму, любові до рідного краю, до «малої батьківщини». <i>Орієнтовний зміст:</i> хронологічний блок, топографічний, порахуй та назви пам'ятки.	10 клас
12	Тренінг	Мій шлях широкий Мета: активізувати процес самопізнання, професійного вибору, розширити уявлення про сучасний світ професій, розвиток навичок самоаналізу та планування.	10 клас

13	Робота з батьками	Тренінг «Діти - відображення наших звичок»(за результатами анкетування « Ненормативна лексика в моєму житті») Мета: сприяння позитивному впливу батьків на моральний та культурний рівень учнів	10 клас
----	--------------------------	--	---------

Розділ III «Те, що не купиш за гроші»

Мета: формувати ціннісні морально-етичні переконання, виховувати культуру здорового способу життя, любові до природи та мистецтва праці.

№ з/п	Форма роботи	Зміст	Термін
1	Рольова гра	<p>Суд над шкідливим звичками. Мета: розвиток умінь та навичок критичного мислення, відстоювання власної позиції, виховання здорового способу життя, імунітету до алко та нікотінозалежності Обладнання: папки, гонг, судійські шапочки. Орієнтовний зміст: форма – суд, підсудні: алкоголь, нікотин.</p>	10 клас
		<p>«Я знаю місто буде!» Мета: систематизація, узагальнення та застосування отриманих знань, пошук ідей у вирішенні сучасних екологічних проблем, формування творчої, гуманної особистості, розвиток аналізу, узагальнення, вибору правильного рішення. Орієнтовний зміст: шляхом розподілу на групи, проводиться аналіз екологічної ситуації рідного міста на предмет наявності екологічних проблем. Презентація шляхів подолання, аргументація.</p>	11 клас
2	Диспут	<p>Мінеральне меню людини (збалансоване харчування) Мета: виховання свідомого дотримання правил раціонального харчування. Орієнтовний зміст: розподіл на групи: харчуються вдома і в ліцеї. аналіз відмінностей, порівняння, аргументація, висновки.</p>	10 клас
		<p>Курити чи не курити? Мета: сформувати в учнів негативну мотивацію щодо куріння, довести що пасивне куріння шкодить здоров'ю, визначити шкідливу дію складових тютюнового диму на організм людини. Орієнтовний зміст: дослід, що підтверджує наявність шкідливих речовин у тютюновому димі, тестування «Істине-хибне», показ складових тютюнового диму, аналіз схеми про вплив диму на організм людини.</p>	10 клас
		<p>Дієта: за і проти Мета: виховання здорового способу життя, усвідомлення значення раціонального харчування для підлітка, небезпеки що несуть ЗМІ в області моди на зовнішню красу. Орієнтовний зміст: види дієт, приклади жертв дієт, власний досвід, усвідомлення термінології: <i>анорексія, булімія.</i></p>	11 клас

		<p>Моя зовнішність в моїх руках! Мета: виховання здорового способу життя, усвідомлення необхідності всіх складових здоров'я, з'ясування переваг та небезпек сучасних можливостей вдосконалення зовнішності. <i>Обладнання:</i> ілюстрації, статті ЗМІ <i>Орієнтовний зміст:</i> Дві групи опонентів: ЗА природну красу та ЗА штучну, аргументація, доведення власної думки, приклади, попередній опит чоловічої половини ліцею.</p>	11 клас
3	Година спілкування (ГС)	<p>Управляйте своїми емоціями Мета: допомогти розібратись в почуттях, знайти шляхи контролю негативних емоцій, таких як: заздрість, страх, стрес, гнів.. <i>Обладнання:</i> дошка, маркер <i>Орієнтовний зміст:</i> принципи самолікування психіки, види аутотренінгу, з'ясування чи всім можна їм займатись.</p>	10 клас
		<p>Хто вони і чого прагнуть? Мета: формування усвідомлення про небезпеку, яку можуть нести окремі течії. <i>Обладнання:</i> виставка статей з періодичних видань <i>Орієнтовний зміст:</i> дати уявлення про різновиди молодіжних субкультур, основні принципи, зовнішні ознаки.</p>	10 клас
		<p>Закоханий у себе – не здатний на справжню любов Мета: сприяти усвідомленню виразу «Егоїзм це вада, що отруює любов» <i>Орієнтовний зміст:</i> міні-тест «Я егоїст?», роздуми на тему: чи може егоїзм приносити користь. аргументація, висновки.</p>	10 клас
		<p>Як зустрілись мої батьки.... Мета: сприяти співрозумінню між батьками та дітьми, розвитку духовності у підлітків. <i>Обладнання:</i> виставка фотографій з сімейних архівів <i>Орієнтовний зміст:</i> сприяти усвідомленню ідеалів сім'ї, родини; забезпеченню духовної єдності поколінь, збереженню сімейних традицій;</p>	10 клас
		<p>Як виглядати на мільйон доларів Мета: виховання гармонійної особистості. <i>Обладнання:</i> ілюстрації та статті з періодичних видань. <i>Орієнтовний зміст:</i> чи можливо поєднання зовнішньої та внутрішньої краси, подолання стереотипів, цікаві факти про рівень IQ відомих особистостей, з'ясування термінології: <i>гармонія, ідеал тощо.</i></p>	10 клас
		<p>Хто не знає свого минулого - не має майбутнього Мета: формувати ціннісне ставлення до родини, сім'ї, близьких людей. <i>Обладнання:</i> плакати з генеалогічними деревами учнів. <i>Орієнтовний зміст:</i> розповіді вихованців про свій родовід.</p>	11 клас

		<p>Статевий інстинкт – це лише пелюстка у квіті кохання Мета: сприяти усвідомленню, що глибина почуття залежить від рівня всебічного розвитку особистості. <i>Обладнання:</i> надувні кульки. вислови про кохання. паперові сердечка, мґнітофон з записами пісень про кохання. <i>Орієнтовний зміст:</i> розкрити значення кохання як найвищого людського почуття.</p>	11 клас
		<p>Час: чим він вимірюється Мета: сприяння усвідомленню цінності і значення кожної хвилини, формування навичок планування, розширення кругозору, <i>Орієнтовний зміст:</i> ознайомлення з історією літочислення, видами планування, практичне заняття «Чи відчуваю я час»</p>	11 клас
4	Бесіда	<p>Режим дня (цикл бесід) <i>Орієнтовний зміст:</i> 1. Фізіологічно-гігієнічна основа режиму 2. Вікові особливості режиму 3. Зміна стереотипів у підході до режиму 4. Режим дня та біоритми людини 5. Склади режим дня за заданих умов</p>	10-11 клас
		<p>Профілактика харчових отруєнь (цикл бесід) <i>Орієнтовний зміст:</i> 1. Види харчових отруєнь 2. Як запобігти харчовим отруєнням. 3. Перша допомога при харчових отруєннях</p>	10- 11 клас
		<p>Правила дорожнього руху (цикл бесід) Мета <i>Орієнтовний зміст:</i> 1. Вступ. Історія виникнення ПДР. Загальні положення. 2. Термінологія. З'ясування понять. 3. Обов'язки і права водіїв МТЗ 4. Обов'язки і права пішоходів. 5. Обов'язки і права пасажирів. 6. Вимоги до водіїв мопедів, велосипедів, погоничів тварин та осіб що керують гужовим транспортом. 7. Регулювання дорожнього руху. 8. Розташування транспортних засобів на дорозі 9. Швидкість руху. Дистанція, інтервал, зустрічний роз'їзд. 10. Обгін. Зупинка. Стоянка. 11. Проїзд перехресть. 12. Проїзд пішохідних переходів, зупинок ТЗ. 13. Рух через залізничні переїзди. 14. Перевезення: людей та вантажу. 15. Навчальна їзда. Рух у житловій зоні. 16. Рух ТЗ у колонні. 17. Дорожні знаки. Попереджувальні. 18. Дорожні знаки. Заборонні. 19. Дорожні знаки. Наказові.</p>	10-11 клас

	<p>20. дорожні знаки. Інформаційно-вказівні. 21. Знаки сервісу. Таблички до дорожніх знаків. 22. Дорожня розмітка. 23. Витяги з нормативних документів, що діють у сфері дорожнього руху.</p>	
	<p>Особиста гігієна – шлях до здоров'я і краси (цикл бесід) <i>Орієнтовний зміст:</i> 1. Догляд за шкірою: вікові особливості 2. Статева гігієна 3. Засоби особистої гігієни: чи варто економити? 4. Гігієна одягу та взуття 5. Гігієна порожнини рота 6. Гігієна та Панацея : хто вони? 7. Гігієна: істинне та хибне</p>	10- 11 клас
	<p>Техніка безпеки (цикл бесід) <i>Орієнтовний зміст:</i> 1. Правила користування електричними приладами, розетками, вимикачами 2. Правила поведінки під час екскурсій 3. Правила користування інвентарем під час роботи на шкільній ділянці 4. Правила поведінки під час новорічних свят (петарди, хлопавки, бенгальські вогні) 5. Правила поведінки на дорогах під час ожеледиці 6. Правила поведінки під час рухливих ігор на стадіоні. 7. Правила поведінки під час канікул</p>	10-11
	<p>Чи можна дружити з вогнем? Мета: розширення знань про горіння як складний фізико-хімічний процес, умови його виникнення та припинення. <i>Орієнтовний зміст:</i> роль вогню в історії людства, міні вікторина на кращого знавця процесу горіння..</p>	10 клас
	<p>Боротьба з алкоголізмом: екскурс в історію Мета: формування переконань про негативний вплив алкоголю на життя і здоров'я особистості і нації. <i>Орієнтовний зміст:</i> історія виникнення алкоголю, ставлення до алкоголю у різні часи у різних країнах.</p>	10 клас
	<p>Вплив токсичних речовин на організм людини Мета: розширення знань про токсини, формування свідомого ставлення до здорового способу життя <i>Орієнтовний зміст:</i> з'ясування термінології, історія виникнення та застосування, вплив на організм та оточуюче середовище.</p>	10 клас
	<p>Наркотики і наркоманія: як уникнути Мета: формування уявлення про здоровий спосіб життя, про вплив наркотиків на організм людини. <i>Орієнтовний зміст:</i> історія виникнення, застосування наркотиків на допомогу людині, дія на організм, наслідки.</p>	10 клас
	<p>STOP алкоголю</p>	11 клас

		<p>Мета: визначити шкідливу дію алкогольних напоїв на здоров'я і розвиток підлітків, проаналізувати небезпеку для репродуктивної функції людини. <i>Орієнтовний зміст:</i> мінівікторина «істине-хибне»</p>	
		<p>Нікотин: від літератури і до... Мета: розширити і поглибити знання про шкідливий вплив нікотинової залежності, виховання відповідальності за власне здоров'я і здоров'я оточуючих. <i>Орієнтовний зміст:</i> чому люди палять, як вирватись з тютюнової залежності. міні вікторина «Істинне та хибне про тютюнопаління»</p>	11 клас
		<p>СНІД і наркоманія ідуть разом? Мета: формування чіткого уявлення про наслідки шкідливого впливу наркотиків на організм людини, негативної мотивації щодо факторів ризику. <i>Орієнтовний зміст:</i> роз'яснення про шляхи зараження ВІЛ-інфекцією, запобіжні заходи захворювання на СНІД .</p>	11 клас
		<p>Репродуктивне здоров'я нації і я Мета: сприяти формуванню особистих переконань щодо збереження репродуктивного здоров'я у підлітковому віці, стимулювати до пошуку можливостей формування власного репродуктивного здоров'я Обладнання: Плакати учнів на тему »Планета в моїх долонях« <i>Орієнтовний зміст:</i> з'ясування термінології: репродуктивний, безпліддя тощо. Причини виникнення, держпрограми, проекти по темі.</p>	11 клас
		<p>Важка дорога додому Мета: знайомство з різними формами рабства, застереження від небезпечних ілюзій, підвищення рівня правових знань Обладнання: публікації з періодики, Конституція України,декларація прав людини, Пам'ятка порад міжнародних організацій для від'їжджаючих за кордон <i>Орієнтовний зміст:</i> екскурс в історію, різновиди рабства у сучасному світі, категорії ризику.</p>	11 клас
5	Зустріч з спеціалістами різних галузей	<p>Я хочу запитати! Мета: надати можливість задати питання що турбують підлітків спеціалісту і отримати кваліфіковану відповідь. <i>Орієнтовний зміст:</i> зустріч з гінекологом, наркологом.</p>	10 клас
		<p>Підлітковий травматизм Мета: запобігання травматизму, усвідомленню факторів ризику. <i>Орієнтовний зміст:</i> зустріч з пожежником, дільничним інспектором, працівником ДАІ.</p>	11 клас
6	Тренінги	<p>Моделювання життєвих ситуацій Мета: розв'язування ситуації, розвиток здібностей інтерпретувати і застосовувати її в певних конкретних</p>	10 клас

		<p>умовах</p> <p>Тобі потрібна допомога Мета: розробка варіантів правил поведінки в критичних та небезпечних для життя і здоров'я ситуаціях <i>Орієнтовний зміст:</i> завдання з різноманітними ситуаціями: пожежа в будинку, транспорті, в лісі, напад.</p>	
		<p>Діалог – шлях до співрозуміння Мета: визначення поняття «спілкування людей», довести, що позитивне спілкування – важлива форма та умова життєдіяльності і здоров'я людини Обладнання: дошка, папір, маркери, крейда, додатки <i>Орієнтовний зміст:</i> . процес визначення та зближення позицій, досягнення спільних домовленостей та прийняття узгоджених рішень сторонами</p>	10 клас
		<p>Я повинен уміти сказати «НІ» Мета: розвиток умінь моделювати життєві ситуації, аналізувати, бути готовими дати відсіч сумнівним та небезпечним пропозиціям. Обладнання: маркер, папір, картки з ситуаціями <i>Орієнтовний зміст:</i> азартні ігри, статеві стосунки, наркотики тощо</p>	10 клас
		<p>Найбільшу довіру викликають професійні шахраї Мета: формування навичок протистояння шахрайству. Обладнання: картки з ситуаціями. <i>Орієнтовний зміст:</i> види та способи шахрайства, знайомство з основними методами маніпулювання свідомістю.</p>	11 клас
		<p>У суперечці народжується не істина, а конфлікт. Мета: визначення типів та причин виникнення конфліктів і шляхів їх подолання. <i>Орієнтовний зміст:</i> поняття «конфлікт», «конфліктологія», особливості поведінки дітей у конфліктних ситуаціях.</p>	11 клас
7	Робота з батьками	<p>(спільно з шкільним психологом)</p> <p>Анкетування: чи знаю я власну дитину Мета: з'ясування рівня співрозуміння з власною дитиною</p>	10 клас
<p>Анкетування: : чи знаю я власну дитину Мета: з'ясування що змінилось за 2 роки</p>		10 клас	
<p>Анкетування: майбутнє моєї дитини моїми очима Мета: з'ясування рівня усвідомлення батьками схильностей та профорієнтаційних вподобань власних дітей.</p>		11 клас	
8	Свята	<p>День іменинника Мета: усвідомлення унікальності та неповторності кожної людини, сприяння формуванню класного колективу як спільноти. <i>Орієнтовний зміст:</i> свято готується творчою групою з допомогою вихователя, інших фахівців.</p>	10-11 клас
		<p>Ще не повивелись джентельмени?!</p>	10-11

		(день захисника вітчизни) Мета: підвищення ролі хлопців як сильної половини <i>Орієнтовний зміст:</i> свято готується дівчатами з допомогою вихователя, інших фахівців.	клас
		Наші дівчата-найкращі! (8 березня) Мета: формування дбайливого ставлення до жінки, почуття взаємоповаги та взаєморозуміння. <i>Орієнтовний зміст:</i> свято готується хлопцями з допомогою вихователя, інших фахівців.	10-11 клас
9	Фотоконкурс	Наша спільнота – це... Мета: формування колективу, почуття взаєморозуміння, взаємоповаги. <i>Орієнтовний зміст:</i> «знайди мене!»: фотографії кожного вихованця у дошкільному віці та зараз.	10 клас
		Ось яка вона – мить! Мета: виховання смаку, естетичного погляду на навколишній світ, уміння побачити велике в малому. <i>Орієнтовний зміст:</i> презентація власних фотосюжетів, обрання переможців по номінаціям.	10 клас
		Ми разом! Мета: виховання єдності, прагнення пронести шкільну дружбу через все життя. <i>Орієнтовний зміст:</i> виставка колективних фотографій з заходів, відпочинку, екскурсій, трудового десанту тощо.	11 клас
10	Виставка	Як це було.... Мета: підведення підсумків проведених разом років, усвідомлення ролі школи та шкільної дружби в житті людини. <i>Орієнтовний зміст:</i> виставка напрацювань колективу за період навчання: фотогазети, газети, дипломи.	11 клас

Основні терміни

Адиктивний	- той, що стосується адикції, отриманий шляхом складання, додавання, тобто сумарний, не утворюючий цілісності.
Алогічний	- такий, що суперечить логіці, безглуздий.
Аморальність	- те, що суперечить моралі.
Анорексія	- захворювання, що характеризується критичним зниженням маси тіла, часто небезпечним для життя, втратою апетиту. Це розлади харчування, які можуть мати доволі подібні прояви і різне походження (іноді ендокринологічне, іноді психологічно-психіатричне, іноді терапевтичне). В основі усього знаходиться спотворене уявлення про власне тіло та змінене ставлення до процесу харчування.
Апеляція	- одна з форм оскарження судових рішень у цивільних і кримінальних справах до суду вищої (апеляційної) інстанції, що має право переглядати справу.
Булімія	- патологічно підвищене відчуття голоду, яке супроводжується деколи слабкістю і больовими відчуттями в надчеревній ділянці. Цей стан інколи поєднується із зниженням відчуття насичення, внаслідок чого виникає потреба в надмірно великих порціях їжі.
Веббінг	- сплетення «павутиння слів» навколо ключового слова за допомогою асоціативних зв'язків і логічних операцій.
Вандалізм	- нещадне руйнування і нищення пам'яток мистецтва й культури, безжальне ставлення до чого-небудь цінного
Варварство	- в переносному сенсі - брутальна, дика, безкультурна, нецивілізована поведінка.
Девіантний	- такий, що відхиляється від норм.
Депривація	- втрата, позбавлення, обмеження можливостей задоволення життєво важливих потреб.
Деструктивний	- направлений на знищення, супроводжується розпадом.
Дискусія	- форма колективного обговорення, мета якої — виявити істину через зіставлення різних поглядів, правильне розв'язання проблеми.
Дихотомія	- поділ на дві частини не пов'язані між собою.
Диспут	- це публічна суперечка на науковому або соціально важливу тему.
Конфлікт	- (від лат. conflictus) ситуація зіткнення або боротьби, ворожі відношення, в якій кожна зі сторін

намагається зайняти позицію несумісну з інтересами іншої сторони.

Конфліктологія - наука, що вивчає Конфлікт.

Латеральне мислення - поняття для позначення непрямого та творчого підходу для рішення проблем. Латеральне мислення відрізняється від класичного наукового (вертикального) мислення тим, що відмовляється від оцінок реалістичності пропонуваніх рішень проблеми, фокусується на інноваційності ідей, які можуть стати лише проміжною ланкою для згодом реальних та оригінальних рішень.

Мозковий штурм - (рос. «мозговой штурм», англ. brainstorming, нім. Brainattack f, Brainstorm m) — популярний метод висування творчих ідей у процесі розв'язування наукової чи технічної проблеми, сеанси якого стимулюють творче мислення.

Присяжні - громадяни України, які у випадках, передбачених процесуальним законом, залучаються до здійснення правосуддя, забезпечуючи згідно з Конституцією України безпосередню участь народу у здійсненні правосуддя

Рефлексія - це форма теоретичної діяльності людини, спрямована на осмислення своїх власних дій та їх законів; діяльність самопізнання, що розкриває специфіку духовного світу людини.

Тренінг - (англ. training) це запланований процес модифікації (зміни) відношення, знання чи поведінкових навичок того, хто навчається, через набуття навчального досвіду з тим, щоб досягти ефективного виконання в одному виді діяльності або в певній сфері.

Синектика - поєднання різнорідних і цілком не відповідних один одному елементів, має мету об'єднати різних індивідів і дисциплін для вирішення певної проблеми.

Соціоніка - наука про сприйняття інформації про оточуючу реальність, інформаційну взаємодію між людьми.

ТРВЗ - інструмент для розвитку творчого мислення дорослих і дітей. Головні принципи ТРВЗ:

- розв'язання суперечностей;
- системний підхід (вміння бачити навколишній світ у взаємозв'язку всіх його елементів);
- вміння віднайти необхідний у даній ситуації резерв.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Виховні бесіди: 9-11 класи / упоряд. Л.Шелестова, Ю.Царенко. – К.: Ред. загальнопед. газет, 2004. – 112 с.
2. Години спілкування в 9-11 класах / упоряд.: Шелестова, Н. Чиренко. – К.: Вид. дім «Шкіл. світ»: Вид. Л.Галіцина, 2006. – 128 с.
3. Девід Лі. Практика групового тренінгу.- изд-во "Питер", 2001
4. Дем'янюк Т.Д. Організація виховного процесу в сучасному загальноосвітньому навчальному закладі: науково-методичний посібник. – Суми: ТОВ Видавництво «Антей», 2006. – 384 с.
5. Законодавство про освіту: збірник законів. – К.: Парламентське видавництво, 2002. – 159с.
6. Збереження репродуктивного здоров'я неповнолітніх: навчально-методичний посібник / В.М.Оржиховська, Л.І.Габора. – К.: ТОВ «ХІК», 2004. – 124 с.
7. Журба К.О. Виховання духовної культури у підлітків: Методичні рекомендації. – К.: ТОВ „Інфодрук”, 2004. – 114 с.
8. Карпенчук С.Г. Самовиховання особистості: Науково-метод. посібник. – К.: ІЗМН, 1998. – 216с.
9. Кэрролл Л. Логическая игра. – М.: Наука, 1991. – 175 с.
10. Макрідіна Л.О. Технологія творчості ТРВЗ / Управління школою. 2003. – №32 (44) - С. 12-26.
11. Машіка В. Географічний брейн-ринг. – К.: Вид.дім «Шкіл. світ», 2005. – 112с.
12. Навчальні ігри на уроках біології / упоряд. К.М. Задорожний. – Х.: Вид.група «Основа», 2006.-224с.
13. Овчиннікова І.В. Вчитель і проблеми дисципліни: програма навчання педагогів конструктивному вирішенню проблеми дисципліни / І.В. Овчиннікова // Психологічна газета.- 2006.- С.23-31
14. Оржиховська В.М. Посібник з самовиховання.- К.: ІЗМН, 1996. – 192 с.
15. Основні орієнтири виховання учнів 1-12-х класів загальноосвітніх навчальних закладів України . Програма. – Тернопіль: Навчальна книга. – Богдан, 2008. – 80 с.
16. Позакласні заходи з хімії / упоряд. К.М. Задорожний. – Х.: Вид. група «Основа», 2006.–160 с.

17. Позакласні заходи з хімії / упоряд. Г.Мальченко, О.Каретникова. – К.: Ред.загальнопед.газ., 2004 с.
18. Позакласні заходи з фізики. – Х.: Вид. група «Основа», 2005. – 112 с.
19. Правда про алкоголь та куріння. – К.: Київський міський центр здоров'я, 2007. – 24 с.
20. Професійне самовизначення старшокласників: Метод. посіб. / упоряд. Л.Шелестова. – К.: Вид. дім. „Шк. світ”: Вид. Л.Галіцина, 2006. – 128 с.
21. Свято у школі: Збірник сценаріїв у двох частинах. – Ч.І / укладачі: Є.М.Бачинська, Ю.М.Половинчак, Н.В.Яременко. – Біла Церква, 2003. – 240 с.
22. Свято у школі: Збірник сценаріїв у двох частинах. – Ч.ІІ / укладачі: Є.М.Бачинська, Ю.М.Половинчак, Н.В.Яременко. – Біла Церква, 2003. – 272 с.
23. Середа Л., Яременко Н. Ключі до успіху: Програма виховної роботи // Методичні рекомендації щодо організації та змісту навчально-виховного процесу в закладах освіти Київщини в 2002-2003 навчальному році / За заг. ред. Н.І.Клокар. – Біла Церква: КОПОПК, 2002. – С. 253-269.
24. Сценарії народних свят / упоряд. Л.Курінчук. – К.: Редакції загальнопедагогічних газет, 2003. – 112 с.
25. Тиждень географії у школі/ упоряд. В.М. Андреева.- Х.: Вид.група «Основа» , 2005.-128 с.
26. Йовайша Л.А. Проблемы профориентации школьников.- М., Педагогика, 1983.- 82 с.